

Oponentský posudek na diplomovou práci Terezy Vandrovcové

"Status zvířat jako experimentálních objektů v širší sociologicko-historické perspektivě"

Tereza Vandrovcová se ve své diplomové práci z perspektivy poměrně nové disciplíny Animal Studies zabývá otázkou sociálních mechanismů zvěčnění zvířat v experimentálním výzkumu. I přes rostoucí popularitu ještě obor Animal Studies nezískal uznání širší sociálně vědní komunity, a zřejmě i proto je vedlejším zaměřením práce obhajoba nového oboru a jeho epistemologických východisek vůči "antropocentrické" tradici sociologie, pro niž je otázka morálního statusu zvířat irelevantní. Předkládaná diplomová práce je prací teoretickou, i když nelze nezmínit občasná autorčiny postřehy z pozorování či rozhovorů z českého prostředí, které poznatkům z jiných zemí přidávají na plastičnosti a zobecnitelnosti.

Struktura práce je logická a sleduje zvolené relevantní dimenze tématu; diplomantka strukturu představuje v úvodní kapitole, což čtenáři usnadňuje orientaci při čtení textu. Práce je psána čtivě, stylistická i gramatická úroveň je velmi dobrá, práce obsahuje pouze zanedbatelné množství překlepů. Autorka prokázala velmi dobrou schopnost práce s literaturou, jejíž rozsah je na běžné poměry diplomových prací úctyhodný a představuje významný výsek z relevantní akademické produkce k danému tématu. Celkově práce s literaturou a schopnost argumentace odkazují k dlouhodobé intenzivní přípravě i zájmu diplomantky. Za zmínku stojí i schopnost vyrovnat se s interdisciplinárními momenty (např. komparativní studie používaných výukových metod), které přesahují očekávatelný sociologický záběr. Jako pozitivní dále hodnotím ne příliš běžné zužitkování studia sociologie na *Filozofické* fakultě v dobře zpracované části věnované vývoji filosofické reflexe rozdílu mezi člověkem a zvířetem (kap. 2), kterou diplomantka propojuje s dílčími laboratorními analýzami (kap. 3 a 4). Nejde přitom o nekritickou koláž výseků z původních textů, autorka dobře prokázala schopnost kritického myšlení, zejména při kritice sociologické tradice a byrokratických momentů experimentálního výzkumu (kap. 1 a 5). Pokud lze něco vytknout na rovině obecného zvládnutí odborného textu, pak by to byly zřejmě místy slabší závěrečné části kapitol; v některých případech by velmi kvalitní zpracování v závěru zasloužilo větší přítomnost autorky, propracovanější shrnutí, vyvození důsledků a nových problémů atp. (viz např. kap. 1.1).

Co se týče problémů obsahové stránky, zastavil bych se u dvou dílčích momentů, které procházejí celým textem, a k nimž bych uvítal zaujetí stanoviska.

Za prvé, v textu se místy objevují v různých funkcích (argumentace, vysvětlení, významný aktér kontextu, ...) relevantní sociální hnutí (hnutí za práva zvířat, environmentalisté). Autorka očividně dobře zná jejich vývoj, typy a vzájemné vztahy. Tomuto zřejmě významnému aktérovi ovšem nevěnuje samostatnou část textu, což nezaléhavý čtenář může zanechat v rozpacích. Některé soudy týkající se těchto hnutí navíc nejsou podpořeny argumentem či zdůvodněním (např. věta na s. 32 "Tato důslednost je aktivisty za práva zvířat viděna jako síla této teorie, environmentalisté jí však považují za její slabost.").

Za druhé, interpretace experimentování na zvířatech jako něčeho negativního je založená na určitých hodnotových soudech, jejichž podstatnou součástí je "krutost". Ta v textu funguje jako centrální kategorie posuzování společenské přijatelnosti jednání zaměřeného na zvířata či s nimi úzce souvisejícího. V textu ovšem chybí reflexe kulturní zakotvenosti této kategorie, zejména ve vztahu k záměru práce uvedenému na začátku práce: "V této práci se pokusím odhalit některé z neuvědomovaných motivů a vlivů, které umožňují provádět takové činnosti, které by byly v jiném kontextu, bez nánosu kulturních významů a sociálních

konstrukcí, označené za kruté" (s. 9, kurzíva PL). Posuzování dilemat na základě určitých "zakotvených" kritérií by autorce poskytlo silnější oporu pro její argumentace a mohla by se tak vyhnout i některým dalším "voluntaristickým" volbám, které argumentační základnu práce mírně oslabují (srov. str. 33, "Jak můžeme vidět ... ekosystému.").

Celkově ovšem práci považuji za velmi zdařilou a nadstandardní, poskytující velké množství vodítek a otázek k dalšímu výzkumu v této oblasti. Vzhledem k tomu, že jde o téma populární a v české sociologii nové, osobně bych autorce doporučil zvážit po dopracování možnost publikace. Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením výborně.

Mgr. Petr Lupač
oponent diplomové práce
Praha 13.9.2009

